

DOI: 10.5604/01.3001.0014.7380

Robert Socha

Akademia WSB

e-mail: robertsocha@interia.pl

Aldona Migala-Warchoł

Politechnika Rzeszowska

e-mail: amigala@prz.edu.pl

Poziom bezpieczeństwa społeczeństwa w Polsce. Model regresji krokowej postępującej dla ogólnego wskaźnika przestępczości

STRESZCZENIE

Celem artykułu jest analiza poziomu bezpieczeństwa społeczeństwa polskiego przy wykorzystaniu wskaźników przestępczości pobranych z Banku Danych Lokalnych GUS. Dane zostały pobrane dla 2016 roku dla poszczególnych województw Polski. W drugiej części artykułu został utworzony model regresji krokowej postępującej dla ogólnego wskaźnika przestępczości, jak również przeprowadzona została analiza zależności pomiędzy wskaźnikiem przestępczości a wybranymi miarami ekonomicznymi. Wyniki zostały otrzymane z wykorzystaniem programu Statistica 12.

Słowa kluczowe: bezpieczeństwo, wskaźniki przestępczości, model regresji krokowej.

Wprowadzenie

Jedną z najważniejszych potrzeb człowieka i grup społecznych jest bezpieczeństwo. Przez potrzeby społeczeństwa w zakresie bezpieczeństwa narodowego należy rozumieć „[...] powszechnie uświadomione i konieczne dążenia do przygotowania państwa na wszystkich szczeblach i we wszystkich dziedzinach jego organizacji dla ciągłej i skutecznej ochrony i obrony interesów i wartości narodowych przed zagrożeniami militarnymi i niemilitarnymi w warunkach niepewności i postępu – zapewniające przetrwanie narodu i jego wartości, pomyślność i dobrobyt oraz tworzenie korzystnych warunków rozwoju dla obecnych i przyszłych pokoleń”¹. Potrzeba bezpieczeństwa wynika zarówno z wewnętrznej struktury społeczeństwa, jak i z funkcjonowania oraz ewolucji środowiska międzynarodowego, w którym

¹ J. Marczak, *Potrzeby i udział społeczeństwa w tworzeniu bezpieczeństwa narodowego* [w:] *Wojskowe wsparcie władz cywilnych i społeczeństwa – założenia przygotowania i użycia*, część 2 (opracowanie końcowe), kier. nauk. W. Kitler, AON, Warszawa 2004, s. 94.

powstają zagrożenia i wyzwania dla danego narodu i państwa. W tym miejscu warto także zaznaczyć, że w hierarchii potrzeb A.H. Masłowa bezpieczeństwo usytuowane jest tuż za potrzebami fizjologicznymi, a przed potrzebami przynależności i miłości, szacunku, samourzeczywistnienia (samorealizacji), wiedzy i rozumienia oraz potrzebami estetycznymi². Hierarchiczność zakłada, że realizacja kolejnej potrzeby jest możliwa – a co ważne również uświadomiona – dopiero po zaspokojeniu potrzeby niższej w hierarchii. Koncepcja ta jest często wykorzystywana do wyjaśniania relacji jednostki z otoczeniem.

Słowo „bezpieczeństwo” pochodzi z języka łacińskiego i oznacza *sine* – bez, *cura* – troska, uwaga, niepokój; *securitas* – wolność od troski i pewność, beztroska i stan bez niepokojów lub zagrożeń. Uwzględniając zasady języka polskiego, przez „bezpieczeństwo” należy rozumieć stan niezagrożenia, spokoju, pewności, natomiast przez „bezpieczeństwo ludzi” stan niezagrożenia dla jakiegokolwiek dobra prawnego człowieka³, np. dla życia, zdrowia, godności osobistej, nietykalności. Brak zagrożenia stanowi istotny, aczkolwiek nie jedyny, aspekt poczucia bezpieczeństwa. Równie ważna jest społeczna świadomość posiadania możliwości jego zapewnienia. Intuicyjne pojmowanie bezpieczeństwa prowadzi do stwierdzenia, że odnosi się ono do sfery świadomościowej danego podmiotu – człowieka, grupy społecznej, narodu lub narodów. Dla przykładu J. Kunikowski określa bezpieczeństwo jako „pojęcie odzwierciedlające brak zagrożeń i jego poczucie”⁴, gdyż poczucie bezpieczeństwa to nic innego jak „spokój ducha wywołany przekonaniem, że nie należy się niczego obawiać”⁵ bądź jako „poczucie wolności od strachu i lęku”⁶. Podobne stanowisko zajmuje B. Malinowski, który wskazując na stany emocjonalne, zauważył, że bezpieczeństwo jest wolnością od strachu⁷. Z kolei T. Parsons zaznaczył, że brak bezpieczeństwa jest wyznacznikiem lęku⁸. Podobnie jak w koncepcjach psychologicznych, również dla socjologów bezpieczeństwo jest wolnością od strachu, lęku, niepewności i stanowi niezwykle ważną rolę w zaspokajaniu potrzeb ludzkich⁹.

Według J. Szmyda bezpieczeństwo jest z jednej strony określoną wartością społeczną, cywilizacyjną, kulturową, polityczną, ekonomiczną i ekologiczną, a z drugiej – wartością egzystencjonalną, moralną i duchową¹⁰. Jednocześnie jest to wartość fundamentalna, do której nie dąży się ze względu na nią samą, ale z uwagi na inne wartości, które ona zabezpiecza. Z kolei *Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego*¹¹ definiuje bezpieczeństwo jako stan, który daje poczucie pewności i gwarancję jego zachowania oraz szanse na doskonalenie.

² A.H. Maslow, *Motywacja i osobowość*, Warszawa 1990.

³ *Słownik języka polskiego*, PWN, t. 1, Warszawa 1995, s. 139.

⁴ J. Kunikowski; *Słownik terminów z zakresu wiedzy i edukacji dla bezpieczeństwa* [w:] *Bezpieczeństwo człowieka i zbiorowości społecznych*, red. W.J. Maliszewski, Wydawnictwo Akademii Bydgoskiej, Bydgoszcz 2005, s. 169.

⁵ N. Sillami, *Słownik psychologii*, przeł. K. Jarosz, Wydawnictwo Książnica, Katowice 1994, s. 210.

⁶ A.S. Reber, E.S. Reber, *Słownik psychologii*, I. Kurcz, K. Skarżyńska (red. polskiego wydania), Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR, Warszawa 2005, s. 535.

⁷ Zob. B. Malinowski, *Wolność i cywilizacja oraz studia z pogranicza antropologii społecznej, ideologii i polityki społecznej*, przeł. J. Mucha i J. Obrębski, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2001, s. 42 i 454.

⁸ T. Parsons; *System społeczny*, Zakład Wydawniczy NOMOS, Kraków 2009, s. 200.

⁹ Zob. R. Socha, *Współczesne postrzeganie zagrożeń* [w:] *Zarządzanie kryzysowe: teoria, praktyka, konteksty, badania*, red. J. Stawnicka, B. Wiśniewski, R. Socha, Szczytno 2011.

¹⁰ J. Szmyd, *Bezpieczeństwo jako wartość. Refleksja aksjologiczna i etyczna* [w:] *Zarządzanie bezpieczeństwem*, red. P. Tyrała, Wydawnictwo Profesjonalnej Szkoły Biznesu, Kraków 2000, s. 47.

¹¹ *Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego*, AON, Warszawa 2002, s. 13.

*Słownik języka polskiego*¹² określa bezpieczeństwo, jako stan niezagrożenia, spokoju, pewności. Przytoczona powyżej definicja określa bezpieczeństwo mianem stanu. Owe postrzeganie bezpieczeństwa wg szwajcarskiego politologa D. Frei'a może dotyczyć takich stanów jak:

- stan braku bezpieczeństwa występuje wówczas, gdy występuje duże rzeczywiste zagrożenie, a postrzeganie tego zagrożenia jest prawidłowe;
- stan obsesji występuje wtedy, gdy nieznaczone zagrożenie jest postrzegane jako duże;
- stan fałszywego bezpieczeństwa występuje wówczas, gdy zagrożenie jest poważne, a postrzegane bywa jako niewielkie;
- stan bezpieczeństwa występuje wtedy, gdy zagrożenie jest nieznaczone.

Nie jest to jedyny sposób postrzegania, bowiem bezpieczeństwo określa się jako proces. W takim ujęciu proces odnosi się do stanu bezpieczeństwa i jego organizacji podlegających dynamicznym zmianom. Innymi słowy bezpieczeństwo jako proces oznacza ciągłą działalność. Bezpieczeństwo jest również świadomością, że w obliczu zagrożeń lub symptomów ich wystąpienia stan rzeczy – w jakim się znajduje określony podmiot – pozwala mu czuć się bezpiecznie¹³.

Interesujące podejście do bezpieczeństwa reprezentuje R. Gwardyński, definiując je reistycznym jako zdarzenie o charakterze statycznym (stan rzeczy) lub kinetycznym (zmiana rzeczy)¹⁴, co dotyczy prakseologicznych aspektów zapewnienia bezpieczeństwa, np. oceny¹⁵ i doskonalenia¹⁶ funkcjonowania Policji w aspekcie utrzymywania bezpieczeństwa publicznego¹⁷.

W nauce stosuje się szereg typologii bezpieczeństwa. Podstawowym jest kryterium podmiotowe, zgodnie z którym bezpieczeństwo dzielimy na: bezpieczeństwo narodowe i bezpieczeństwo międzynarodowe. Najstarszą formułą bezpieczeństwa jest bezpieczeństwo narodowe. Pojęcie to wywodzi się z kategorii egzystencjonalnych potrzeb i interesów społeczności tworzących państwa. Do ich zaspokajania służy aparat państwowy. Dlatego szeroko przyjęte jest w nauce utożsamianie bezpieczeństwa narodowego z bezpieczeństwem państwa. Trzeba także podkreślić, że obecnie znacznie silniej niż w przeszłości występuje zależność między bezpieczeństwem narodowym i międzynarodowym. Należy zauważyć, że bezpieczeństwo narodowe ma pierwotny charakter w stosunku do bezpieczeństwa międzynarodowego. Stan kondycji każdego z państw i narodów składających się na społeczność międzynarodową oraz stan stosunków między nimi określa stan bezpieczeństwa międzynarodowego, a poszczególne państwa i narody zainteresowane są bezpieczeństwem międzynarodowym przez pryzmat własnych interesów bezpieczeństwa.

Stosując kryterium przestrzenne, możemy mówić o bezpieczeństwie: lokalnym, subregionalnym, regionalnym, ponadregionalnym i globalnym (światowym). W tym miejscu

¹² *Słownik języka polskiego*, Warszawa 1978, s. 147.

¹³ Zob. J. Delumeau, *Skrzydła anioła. Poczucie bezpieczeństwa w duchowości człowieka Zachodu w dawnych czasach*, Warszawa 1998, s. 9–20.

¹⁴ R. Gwardyński, *Safety in Praxeological Approach [w:] Security – Threats, Law and Organization. Schriften zu Mittel- Und Osteuropa in der Europäischen Integration*, Band 24, red. B. Wiśniewski, G. G. Sander, P. Kobes, Hamburg 2019, s. 11 i nast.

¹⁵ R. Gwardyński, *O mierze sprawności działania policji*, „Zeszyty Naukowe Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Witelona w Legnicy” 2020, nr 36 (3), s. 49 i nast.

¹⁶ R. Gwardyński, *Możliwości doskonalenia działań prewencyjnych*, AWL, Wrocław, 2019, s. 230–231.

¹⁷ R. Gwardyński, *System bezpieczeństwa państwa w ujęciu prakseologicznym*, „Zeszyty Naukowe Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Witelona w Legnicy” 2019, nr 33 (4), s. 59.

warto zwrócić uwagę na fakt, że zgodnie z art. 164 *Konstytucji RP* „Podstawową jednostką samorządu terytorialnego jest gmina”, a „Inne jednostki samorządu regionalnego albo lokalnego i regionalnego określa ustawa”. I właśnie w art. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym¹⁸ zawarto zapis stanowiący, że „Mieszkańcy powiatu tworzą z mocy prawa lokalną wspólnotę samorządową. Ilekroć w ustawie jest mowa o powiecie, należy przez to rozumieć lokalną wspólnotę samorządową oraz odpowiednie terytorium”. Z kolei w ustawie o samorządzie województwa¹⁹ zapisano, że „Mieszkańcy województwa tworzą z mocy prawa regionalną wspólnotę samorządową”. Zatem definiując bezpieczeństwo jako „stan pewności, spokoju, zabezpieczenia, oznaczający brak zagrożenia lub ochronę przed nim”²⁰ oraz biorąc pod uwagę przywołane zapisy zawarte w ustawach ustrojowych samorządu terytorialnego, można przyjąć, że bezpieczeństwo lokalne to stan pewności, spokoju, zabezpieczenia i oznacza brak zagrożenia lub ochronę przed nim na obszarze powiatu, natomiast bezpieczeństwo regionalne to stan spokoju na obszarze województwa. Przy czym należy podkreślić, że podstawę tak rozumianego „bezpieczeństwa lokalnego i regionalnego” stanowią przepisy zawarte w *Konstytucji RP* oraz w ustawach ustrojowych samorządu terytorialnego. Inaczej natomiast będzie przedstawiać się rozumienie bezpieczeństwa lokalnego i regionalnego w ujęciu międzynarodowym.

Wiek XXI to czas, w którym następuje permanentne rozszerzanie się znaczenia pojęcia „bezpieczeństwo”, co powoduje, że nie ma jednej, powszechnie uznanej jego wykładni. Wielość definicji „bezpieczeństwa” wpływa na trudności w identyfikacji tego obszaru²¹. Ponadto bezpieczeństwo to „stan i proces”, a nie wartość o stałych i niezmiennych desygnatach.

Charakterystyka pobranych danych

Dane, które zostały wykorzystane do analizy poziomu bezpieczeństwa mieszkańców województw Polski, pobrano z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego dla roku 2016. Analizie został poddany rok 2016 z uwagi na fakt, że w okresie 1999–2019 to właśnie 2016 był rokiem, w którym było najmniej stwierdzonych przestępstw²², tj. 748 459.

¹⁸ Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym, Dz.U. z 2019, poz. 511.

¹⁹ Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa, Dz.U. z 2019 r., poz. 512.

²⁰ R. Zięba, *Instytucjonalizacja bezpieczeństwa europejskiego*, Warszawa 2001, s. 27.

²¹ Zob. R. Socha, *Bezpieczeństwo i zagrożenia – wzajemne relacje [w:] Wybrane aspekty badań nad bezpieczeństwem*, red. B. Kaczmarczyk, A. Wawrzusiszyn, Elk 2014.

²² Przestępstwo stwierdzone to przestępstwo będące zbrodnią lub występkiem ściganym z oskarżenia publicznego, w tym także przestępstwem skarbowym, objęte postępowaniem przygotowawczym zakończonym, w wyniku którego potwierdzono zaistnienie czynu zabronionego. Ze względu na zmianę sposobu gromadzenia danych w 2013 r. do przestępstw stwierdzonych zaliczany jest również czyn karalny nieletniego, co do którego sąd rodzinny wydał w postępowaniu w sprawie nieletniego decyzję o zakończeniu postępowania, stwierdzając popełnienie przez nieletniego czynu karalnego będącego przestępstwem ściganym z oskarżenia publicznego. Natomiast w latach 1999–2012 czyn zabroniony nieletniego i nieletni, który się go dopuścił, rejestrowany był w chwili zakończenia postępowania przygotowawczego i przekazania materiałów do sądu rodzinnego bez względu na rozstrzygnięcie w sprawie. W 2013 r. czyn karalny i osoba nieletnia były ewentualnie rejestrowane dopiero po uzyskaniu informacji zwrotnej z sądu o sposobie rozstrzygnięcia. Od 2014 r. Policja nie prezentuje informacji o czynach karalnych nieletnich.

Dla porównania, najwięcej przestępstw, bo 1 466 643, stwierdzonych było w 2003 r.²³ W tabeli 1 przedstawione zostały statystyki opisowe dotyczące analizowanych zmiennych.

Tabela 1. Statystyki opisowe wskaźników przestępczości dla województw Polski

Zmienna	Statystyki opisowe				
	Średnia	Minimum	Maksimum	Odch. std.	Wsp. zmn.
Wskaźnik przestępczości ogółem	18,87	11,02	25,73	3,74	19,84
Wskaźnik przestępczości o charakterze kryminalnym	12,35	6,84	19,01	2,99	24,17
Wskaźnik przestępczości o charakterze gospodarczym	3,66	1,88	6,09	1,07	29,35
Wskaźnik przestępczości o charakterze drogowym	1,95	1,59	2,26	0,19	9,65
Wskaźnik przestępczości przeciwko życiu i zdrowiu	0,48	0,34	0,64	0,10	19,99
Wskaźnik przestępczości przeciwko mieniu	9,70	5,24	15,40	2,59	26,71
Wskaźnik przestępczości przeciwko wolności, wolności sumienia i wyznania, wolności seksualnej i obyczajności	0,84	0,50	1,74	0,30	35,62
Wskaźnik przestępczości przeciwko rodzinie i opiece	0,64	0,45	0,92	0,14	22,34

Źródło: opracowanie własne.

Największe wartości średniej dla województw Polski (za wyjątkiem wskaźnika przestępczości ogółem – 18,87%) otrzymano dla wskaźnika przestępczości o charakterze kryminalnym (11,35%) i wskaźnika przestępczości przeciwko mieniu (9,7%). Najmniejsze wartości uzyskano dla wskaźnika przestępczości przeciwko życiu i zdrowiu (0,48%), jak również dla wskaźnika przestępczości przeciwko rodzinie i opiece (0,64%). Najmniejszym zróżnicowaniem dla województw Polski cechuje się wskaźnik przestępczości o charakterze drogowym, zaś największym przeciwko wolności, wolności sumienia i wyznania, wolności seksualnej i obyczajności.

Na rysunkach 1–8 zaprezentowane zostały poszczególne wskaźniki przestępczości w przeliczeniu na 1000 mieszkańców dla województw Polski.

²³ <https://statystyka.policja.pl/st/przestepstwa-ogolem/121940,Przestepstwa-ogolem.html>, dostęp: 20.10.2020 r.

Rys. 1. Wskaźnik przestępczości ogółem

Źródło: opracowanie własne.

Rys. 2. Wskaźnik przestępczości o charakterze kryminalnym

Źródło: opracowanie własne.

Rys. 3. Wskaźnik przestępczości o charakterze gospodarczym

Źródło: opracowanie własne.

Rys. 4. Wskaźnik przestępczości o charakterze drogowym

Źródło: opracowanie własne.

Rys. 5. Wskaźnik przestępczości przeciwko życiu i zdrowiu

Źródło: opracowanie własne.

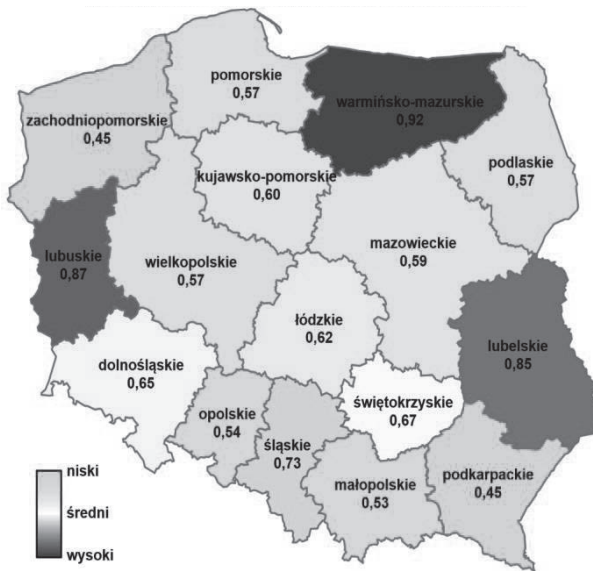
Rys. 6. Wskaźnik przestępczości przeciwko mieniu

Źródło: opracowanie własne.

Rys. 7. Wskaźnik przestępczości przeciwko wolności, wolności sumienia i wyznania, wolności seksualnej i obyczajności

Źródło: opracowanie własne.

Rys. 8. Wskaźnik przestępczości przeciwko rodzinie i opiece

Źródło: opracowanie własne.

Najbardziej niebezpiecznym województwem Polski (rys. 1) jest województwo dolnośląskie, a najmniej województwo podkarpackie. Podobną sytuację można zaobserwować, analizując wskaźnik przestępczości o charakterze kryminalnym (rys. 2).

W przypadku wskaźnika przestępczości o charakterze gospodarczym (rys. 3) najbardziej niebezpiecznym województwem okazało się województwo śląskie, a najmniej województwo podkarpackie.

Biorąc pod uwagę wskaźnik przestępczości o charakterze drogowym (rys. 4), najbardziej niebezpiecznym województwem Polski jest województwo lubuskie, zaraz za nim warmińsko-mazurskie, najmniej niebezpiecznym województwo małopolskie.

Na rys. 5 zaprezentowany został wskaźnik przestępczości przeciwko życiu i zdrowiu. W tym przypadku najbardziej niebezpiecznym województwem Polski okazało się województwo warmińsko-mazurskie, zaraz po nim województwo lubuskie i śląskie, a najmniej województwo małopolskie.

Analizując wskaźnik przestępczości przeciwko mieniu (rys. 6), najbardziej niebezpiecznym województwem Polski jest województwo dolnośląskie, a najmniej województwo podkarpackie.

Wyniki dla wskaźnika przestępczości przeciwko wolności, wolności sumienia i wyznania, wolności seksualnej i obyczajności zostały zaprezentowane na rys. 7. Analizując wyniki dla tego wskaźnika, otrzymano, iż najbardziej niebezpiecznym województwem Polski jest województwo zachodniopomorskie, a najmniej województwo podkarpackie.

Ostatni wskaźnik przestępczości przeciwko rodzinie i opiece przedstawia rys. 8. Najbardziej niebezpiecznym województwem dla tego wskaźnika jest województwo warmińsko-mazurskie, a najmniej niebezpiecznym województwo podkarpackie i zachodniopomorskie.

Wyniki badań

Dane pobrane z Banku Danych Lokalnych pozwoliły na utworzenie modelu, w którym zmienną zależną będzie ogólny wskaźnik przestępczości, natomiast zmiennymi niezależnymi następujące zmienne:

- wskaźnik przestępczości o charakterze kryminalnym na 1000 mieszkańców,
- wskaźnik przestępczości o charakterze gospodarczym na 1000 mieszkańców,
- wskaźnik przestępczości o charakterze drogowym na 1000 mieszkańców,
- wskaźnik przestępczości przeciwko życiu i zdrowiu na 1000 mieszkańców,
- wskaźnik przestępczości przeciwko mieniu na 1000 mieszkańców,
- wskaźnik przestępczości przeciwko wolności, wolności sumienia i wyznania, wolności seksualnej i obyczajności na 1000 mieszkańców,
- wskaźnik przestępczości przeciwko rodzinie i opiece na 1000 mieszkańców.

W tabeli 2 zostały zaprezentowane wyniki regresji krokowej postępującej, które otrzymano przy wykorzystaniu programu Statistica 12. W wyniku przeprowadzonych badań stwierdzono, iż wskaźnikami wpływającymi w największym stopniu na wskaźnik przestępczości ogólnej są: wskaźnik przestępczości o charakterze kryminalnym na 1000 mieszkańców oraz wskaźnik przestępczości o charakterze gospodarczym na 1000 mieszkańców (wskazują na to największe wartości oszacowanego parametru b^* – ze względu na nieistotny statystycznie wyraz wolny wybrano pierwszy wariant modelu bez wyrazu wolnego).

Tabela 2. Wyniki regresji krokowej postępującej

Zmienne	Podsumowanie regresji zmiennej zależnej: wskaźnik przestępczości $R = ,99987073$ $R^2 = ,99974148$ Poprawione $R^2 = ,99951527$					
	b*	Bł. std. z b*	b	Bł. std. z b	t(8)	p
Wyraz wolny			-0,18	0,38	-0,46	0,65
Wskaźnik przestępczości o charakterze kryminalnym	0,78	0,03	0,98	0,04	24,83	0,00
Wskaźnik przestępczości o charakterze gospodarczym	0,30	0,009	1,05	0,03	30,80	0,00
Wskaźnik przestępczości o charakterze drogowym	0,07	0,01	1,36	0,26	5,25	0,00
Wskaźnik przestępczości przeciwko życiu i zdrowiu	-0,02	0,009	-0,89	0,35	-2,53	0,04
Wskaźnik przestępczości przeciwko mieniu	0,01	0,03	0,02	0,04	0,54	0,61
Wskaźnik przestępczości przeciwko wolności, wolności sumienia i wyznania, wolności seksualnej i obyczajności	0,04	0,009	0,58	0,11	5,15	0,00
Wskaźnik przestępczości przeciwko rodzinie i opiece	0,005	0,009	0,13	0,24	0,55	0,59

* odnosi się do parametrów modelu bez wyrazu wolnego

Źródło: opracowanie własne.

W kolejnej części artykułu przedstawione zostało badanie zależności pomiędzy wskaźnikiem przestępczości a wybranymi miarami ekonomicznymi, takimi jak: stopa bezrobocia, PKB na 1 mieszkańca, nakłady inwestycyjne na 1 mieszkańca.

Z macierzy korelacji (tabela 3) uzyskanej dla wyróżnionych zmiennych wynika, iż statystycznie istotną zależność otrzymano tylko w przypadku zmiennej – wskaźnik przestępczości a nakłady inwestycyjne na 1 mieszkańca.

Tabela 3. Macierz korelacji uzyskana dla wskaźnika przestępczości a wyróżnionych miar ekonomicznych

Zmienna	Korelacje – współczynniki korelacji są istotne z $p < ,05000$ (oznaczone gwiazdką)					
	Średnia	Od. Stand.	Wskaźnik przestępczości	Stopa bezrobocia	Nakłady inwestycyjne na 1 mieszk.	PKB na 1 mieszk.
Wskaźnik przestępczości	18,87	3,74	1,00	-0,49	0,53*	0,49
Stopa bezrobocia	9,09	2,48	-0,49	1,00	-0,60*	-0,66*
Nakłady inwestycyjne na 1 mieszkańca	5812,88	1876,29	0,53*	-0,60*	1,00	0,85*
PKB na 1 mieszkańca	42337,56	10793,86	0,49	-0,66*	0,85*	1,00

Źródło: opracowanie własne.

Należy zwrócić uwagę na fakt, iż nie otrzymano statystycznie istotnej zależności ani pomiędzy wskaźnikiem przestępczości ogółem a stopą bezrobocia, ani wskaźnikiem przestępczości ogółem a wartością PKB przypadającą na 1 mieszkańca.

Podsumowanie

„Bezpieczeństwo” jest obecnie jednym z najczęściej używanych pojęć w codziennym życiu. Dążymy do tego, aby przestrzeń wokół nas była bezpieczna, abyśmy nie obawiali się nieprzewidywalnego zachowania innych osób bądź oddziaływania sił natury²⁴. Celem artykułu była analiza poziomu bezpieczeństwa społeczeństwa polskiego przy wykorzystaniu wskaźników przestępczości pobranych z Banku Danych Lokalnych GUS. W wyniku przeprowadzonej analizy stwierdzono, iż najbardziej niebezpieczne są województwa w zachodniej części kraju, natomiast najmniej niebezpieczne we wschodniej części, za wyjątkiem przestępczości o charakterze drogowym, gdzie najbardziej bezpieczne okazały się województwa na południu kraju.

Model regresji krokowej postępującej, który został utworzony dla wskaźnika przestępczości ogółem pozwolił na stwierdzenie, iż na wskaźnik przestępczości ogółem w największym stopniu wpływa wskaźnik przestępczości o charakterze kryminalnym i wskaźnik przestępczości o charakterze gospodarczym. W związku z tym istotne wydaje się, aby największe środki były przekazywane na walkę z tymi rodzajami przestępczości.

Natomiast przeprowadzona analiza zależności pomiędzy wskaźnikiem przestępczości a wybranymi miarami ekonomicznymi pozwoliła na stwierdzenie, iż ani stopa bezrobocia, ani wartość PKB przypadająca na 1 mieszkańca nie wpływa w istotny statystycznie sposób na wskaźnik przestępczości ogółem w województwach Polski. Z uzyskanych wyników otrzymano statystycznie istotną umiarkowaną zależność jedynie pomiędzy nakładami inwestycyjnymi przypadającymi na 1 mieszkańca a wskaźnikiem przestępczości ogółem.

Bibliografia

- Adamczuk F., *Perspektywy współpracy instytucjonalnej w dziedzinie bezpieczeństwa publicznego – aspekty wewnętrzne i transgraniczne*, materiały Międzynarodowej Konferencji Służb Mundurowych „Bezpieczna wizyta”, Jelenia Góra 2004.
- Dawidczyk, J. Gryz, S. Koziej, *Zarządzanie strategiczne bezpieczeństwem. Teoria – praktyka – dydaktyka*. Wyd. Wyższa Szkoła Humanistyczno-Ekonomiczna w Łodzi, Łódź 2006.
<https://statystyka.policja.pl/st/przestepstwa-ogolem/121940>, [Przestepstwa-ogolem.html](https://statystyka.policja.pl/st/przestepstwa-ogolem/121940).
- Informacja o realizacji zadań w zakresie bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz ochrony granic w 2006 roku*, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Warszawa 2007.
- Gwardyński R., *O mierze sprawności działania policji*, „Zeszyty Naukowe Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Witelona w Legnicy” 2020, nr 36(3).

²⁴ R. Socha, *Działania Policji w zapobieganiu i zwalczaniu chorób zakaźnych ludzi*, Warszawa 2020, s. 6.

- Gwardyński R., *Możliwości doskonalenia działań prewencyjnych*, AWL, Wrocław 2019.
- Gwardyński R., *Safety in Praxeological Approach [w:] Security – Threats, Law and Organization. Schriften zu Mittel- Und Osteuropa in der Europäischen Integration*. Band 24, red. B. Wiśniewski, G.G. Sander, P. Kobes, Verlag Dr. Kovač, Hamburg 2019.
- Gwardyński R., *System bezpieczeństwa państwa w ujęciu prakseologicznym*, „Zeszyty Naukowe Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Witelona w Legnicy” 2019, nr 33(4).
- Kunikowski J., *Słownik terminów z zakresu wiedzy i edukacji dla bezpieczeństwa [w:] Bezpieczeństwo człowieka i zbiorowości społecznych*, red. W. J. Maliszewski, Wydawnictwo Akademii Bydgoskiej, Bydgoszcz 2005.
- Malinowski B., *Wolność i cywilizacja oraz studia z pogranicza antropologii społecznej, ideologii i polityki społecznej*, przeł. J. Mucha i J. Obrębski, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2001.
- Marczak J., *Potrzeby i udział społeczeństwa w tworzeniu bezpieczeństwa narodowego [w:] Wojskowe wsparcie władz cywilnych i społeczeństwa – założenia przygotowania i użycia*, część 2 (opracowanie końcowe), kier. nauk. W. Kitler, AON, Warszawa 2004.
- Maslow A.H., *Motywacja i osobowość*, Warszawa 1990.
- Obrębalski M., *Bezpieczeństwo i porządek publiczny jako czynnik rozwoju regionalnego i lokalnego*, materiały Międzynarodowej Konferencji Służb Mundurowych „Bezpieczna wizyta”, Jelenia Góra 2004.
- Parsons T., *System społeczny*, Zakład Wydawniczy NOMOS, Kraków 2009.
- Reber A.S., Reber E.S., *Słownik psychologii*, red. polskiego wydania I. Kurcz, K. Skarżyńska, Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR, Warszawa 2005.
- Sillami N., *Słownik psychologii*, przeł. K. Jarosz, Wydawnictwo Książnica, Katowice 1994.
- Sławik K., *Kilka uwag o bezpieczeństwie wewnętrznym i skuteczności działań organów państwowych*, „Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Handlu i Prawa”, Warszawa 1999.
- Słownik języka polskiego*, PWN, t. 1, Warszawa 1995.
- Słownik języka polskiego*, Warszawa 1978.
- Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego*, AON, Warszawa 2002.
- Socha R., *Bezpieczeństwo i zagrożenia – wzajemne relacje [w:] Wybrane aspekty badań nad bezpieczeństwem*, red. B. Kaczmarczyk, A. Wawrzusiszyn, Ełk 2014.
- Socha R., *Działania Policji w zapobieganiu i zwalczaniu chorób zakaźnych ludzi*, Warszawa 2020.
- Szmyd J., *Bezpieczeństwo jako wartość. Refleksja aksjologiczna i etyczna [w:] Zarządzanie bezpieczeństwem*, red. P. Tyrała, Wydawnictwo Profesjonalnej Szkoły Biznesu, Kraków 2000.
- Tokarski H., *Możliwości samorządów w profilaktyce*, materiały Konferencji „Przemiany i perspektywy straży miejskich i gminnych w ochronie bezpieczeństwa publicznego”, Wyższa Szkoła Informatyki, Zarządzania i Administracji, Warszawa 2007.
- Ura E., *Bezpieczeństwo i porządek publiczny – historia, teoria, praktyka*, Mitel, Rzeszów 2003.
- Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym, Dz.U. z 2019, poz. 511.

- Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa, Dz.U. z 2019 r., poz. 512.
- Wittebrood K., Junger M., *Trends in violent crime: a comparison between police statistics and victimization surveys* [w:] *Social Indicators Research: An International and Interdisciplinary Journal for Quality-of-Life Measurement*, red. A.C. Michalos, Springer 2002
- Współczesne postrzeganie zagrożeń* [w:] *Zarządzanie kryzysowe: teoria, praktyka, konteksty, badania*, red. J. Stawnicka, B. Wiśniewski, R. Socha, Szczytno 2011.
- Zdanowicz M., *Bezpieczni w Europie*, Urząd Komitetu Integracji Europejskiej, Białystok 2007.

SUMMARY

Robert Socha, Aldona Migala-Warchol

The level of security of the society in Poland. Progressive stepwise regression model for the overall crime rate

The aim of this article is to analyze the level of security of the Polish society using crime rates collected from the Local Data Bank of the Central Statistical Office. The data was collected for individual Polish voivodships for the year 2016. In the second part of the article, the model of progressive stepwise regression was created for the overall crime rate, as well as conducting an analysis of the relationship between the crime rate and selected economic measures. The results were obtained with the application of the Statistica 12 program.

Key words: safety, crime rate, model of progressive stepwise regression.

Data wpływu artykułu: 30.11.2020 r.

Data akceptacji artykułu: 14.12.2020 r.